

witte onderzijde, waarop vele, soms echter slechts zeer enkele zwarte vlekjes. In Engeland komt echter als regel een kerkuil voor met geheel witte of nagenoeg witte onderzijde, welke meestal niet gevlekt is. Doordat zulks bij de overgrote meerderheid der engelsche kerkuilen het geval is, beschouwt men deze daarom als een afzonderlijke subspecies. De lichte exemplaren, welke men nu en dan in ons land aantreft zijn niets anders dan individuele afwijkingen. Hier beslist dus het gradueel verschil.

Ten slotte vertoont spreker nog een aantal subspecies van verschillende vogelsoorten, welke in kleur, kleurverdeling of vleugelgrootte duidelijk verschillen vertoonen, o.a. zanglijsters, blauwborstjes, tapuiten, fitissen, staartmeesjes enz.

Naar aanleiding van de door den heer Hens

gereleveerde kenmerken ter onderscheiding van rassen, merkt de heer **Kurris** op, dat hij indertijd microscopische onderzoekingen aan dierenharen heeft gedaan en vraagt of ook dergelijke onderzoekingen zijn gedaan over de structuur van de veeren?

De heer **Hens** zegt, dat hem zulks niet bekend is, doch dat wel onderzoekingen zijn gedaan over kleurstoffen in veeren.

Nadat nog enkele opmerkingen zijn gemaakt, dankt de Voorzitter den heer Hens voor zijn interessante voordracht.

Nadat de heer **Nijst** aan de hand van door hem meegebrachte beenderen, gevonden in Romeinsch brandpuin onder de plaats waar eenmaal het H. Geest Hospitaal stond, heeft aangetoond, dat al onze huisdieren toen reeds in Maastricht voorkwamen, sluit de Voorzitter de vergadering.

AVIFAUNA DER NEDERLANDSCHE PROVINCIE LIMBURG

benevens een vergelijking met die der aangrenzende gebieden

door

P. A. HENS, Valkenburg L.

1e Aanvulling. (Vervolg).

? *Nyctea nyctea nyctea* (L.) — Sneeuwuil. Duitsch: Schnee-eule.
Fransch: Chouette harfang.

Bij schrijven van 4 Maart 1928 deelde mij de Heer E. Knorr te Erkelenz (Rhl.) omtrent het voorkomen van dezen uil in Limburg het navolgende mede.

„Ein „Ausstopfer“ aus Heinsberg (Rhl.) teilte „mir gelegentlich mit, dasz er während der deutschen Inflation (1922 oder 1923) von einem „Mann aus der Posterholter oder Rurmonder Gegend diese Eule bestimmt erhalten habe. Er

„zeigte mir in einem Buche die Abbildung“.

Waar bevindt zich thans deze vogel? Vermoedelijk staat hij in de omgeving van Roermond hier of daar bij een landbouwer te bederven. Doodjammer, dat een dergelijk bewijsstuk van een uilensoort, welke nog nimmer in Limburg werd vastgesteld, niet in betere handen terecht is gekomen. Zoolang de vogel niet opgespoord is, vermeld ik hem zonder nummer.

112. *Athene noctua vidalii* A. E. Brehm. — Steenuil.

In den strengen winter 1928—29 zijn vele dezer uiltjes omgekomen. Zulks vernam ik van meerdere zijden. Van een bepaalde vermindering in het

broedseizoen 1929 was echter in de omgeving van Valkenburg niet veel te bemerken.

114. *Asio otus otus* (L.) — Ransuil.

Dat deze uil vrij ver van haar broedplaats rondzwerft, bleek reeds uit het exemplaar op 9 Mei 1923 als nestjong in het Ravensbosch te Houthem geringd, hetwelk begin December d.a.v. dood gevonden werd te Franchimont bij Florennes, prov. Namen, België (vergel. Avifauna v. Limb. p. 93). Ik kan hier nog zulk een bewijs aan toevoegen. Een op 15 Mei van datzelfde jaar te Hout-

hem in het Ravensbosch geringd nestjong dezer soort, werd op 28 Juni 1924 gevangen te Havert, Rijnprovincie, ongeveer ter hoogte van de Midde-Limburgsche gemeente Susteren. Professor van Oort vermeldt „bij Aken“ (VII. — Resultaten van het Ringonderzoek betr. den vogeltrek, ingesteld door 's Rijks Mus. v. Nat. Historie te Leiden, door Prof. Dr. E. D. van Oort. — XV).

116. *Otus scops scops* (L.) — Dwerguil.

Fr. J. Verschueren te Stein a. d. Maas (Gebied II) wil aldaar in het bosch bij het kasteel op 19 Februari 1929 een exemplaar dezer soort gezien hebben?

Hij beschrijft het diertje als kleiner dan de steenuil. Door den kijker zag hij duidelijk, dat de vogel kleine oorpluimpjes had; af en toe leek het alsof hij geen oorpluimpjes had; hij kon ze dus neerleggen.

Het diertje bleef verschillende dagen in het bosch rondzwerven.

't Is goed mogelijk, dat het hier inderdaad een dwerguil geweest is.

In België is dit uiltje reeds 11 malen bemachtigd, zoowel in het Oosten (Ardennen) als in het Midden (Turnhout) des lands (L. O. d. l. F. B. p. 208).

117. *Strix aluco* subspecies? — Boschuil.

In het voorjaar 1927 was deze uil wederom in de omgeving van Valkenburg waar te nemen. Of ze er broedde, is mij niet gebleken. Ook op ter Worm bij Heerlen was deze uil toen aanwezig. Het volgend jaar werd het broeden aldaar vastgesteld door jachtopziener G. Knols, die de oude vogels de jongen zag voeren in een hoogen den en later deze ook nog tezamen zag.

Gedurende het jaar 1929 was een paar dezer uilen steeds in het Ravensbosch te Houthem aan-

wezig en ik vermoed, dat de vogels er ook gebroed hebben. Er was een rossig en een grauw exemplaar ter plaatse. Ook dat najaar zag ik daar een (grauw exemplaar) geregeld; ook overdag en dan hevig vervolgd door de vlaamsche gaaien. — In het broedseizoen 1930 was te Houthem wederom een paar aanwezig.

De soort is ook broedvogel (in holle knotwilgen) te Stein a. d. Maas (Fr. J. Verschueren. 1929).

119. *Falco peregrinus peregrinus* Tunst. — Slechtvalk.

Omtrent het voorkomen dezer soort bereikten mij berichten uit Helden, Amstenrade, Maastricht en Houthem. Deze valk is in Limburg van af September tot April een regelmatige verschijning en niet zeldzaam.

In den winter 1928—29 huisde een paar te Houthem, dat vooral jacht maakte op houtduiven, *Columba palumbus*, die in groot aantal aanwezig waren.

Een exemplaar, dat in November 1928 te Maastricht een ware slachting onder de tamme duiven

aanrichtte en zijn standplaats had gekozen op den St. Janstoren aan het Vrijthof, kon daar niet langer worden geduld en werd op 30 November onschadelijk gemaakt. Het bleek een oud ♂ te zijn met zeer weinig gevlekte (meer ronde vlekjes dan dwarsstrepen) onderzijde. Het stuk bevindt zich thans in het Natuurhistorisch Museum aldaar in de collectie Nillesen.

Een zeer vroegen najaarsdatum is 14 Augustus 1929. Dien dag zag J. Knols een ♀ te Houthem.

120. *Falco subbuteo subbuteo* L. — Boomvalk.

In den zomer van 1929 verbleef een paartje in de z.g. Meerssenerheide te Meerssen. Evenzoo een ander in de bosschen te Oud-Valkenburg en Schin op Geul. Alhoewel geen nesten gevonden werden, meen ik uit de gedragingen der vogels te hebben moeten opmaken, dat zij daar ook gebroed hebben. — Ook in Juni 1930 was ter plaatse wederom een paar aanwezig, dat op 8 Augustus d.a.v. met vluchtige jongen werd waargenomen.

De Heer J. de Haan deelde mij nog mede, dat

deze mooie, kleine valk te Nederweert regelmatig broedvogel is, o.a. aan de Zoom, alwaar het nest, jammer genoeg, dikwijls wordt verstoord. Op 19 Mei 1929 zag hij nog een exemplaar aldaar laag boven den grond vliegend op slechts enkele meters afstand.

Een zeer late najaarsdatum is 29 October 1929. Ik zag toen een exemplaar overvliegen van O.-W. nabij het station te Valkenburg L.

121. *Falco columbarius aesalon* Tunst. — Smelleken.

Gebied I. J. Knols zag te Houthem een exemplaar van dit kleine valkje op 2 April 1927. Ook den 15 October d.a.v. werd aldaar een exemplaar waargenomen, terwijl op 15 of 16 November een ♀ ad. in de omgeving van Valkenburg dood gevonden werd, hetwelk ik voor mijn collectie ontving.

Gebied III. De heer W. de Backer verzamelde een exemplaar te Susteren op 7 December 1926.

Van den Heer E. Knorr te Erkelenz (Pruisen)

vernam ik, dat het smelleken in verschillende jaren doortrok en overwinterde te Vloderp (Meinweg). Een aldaar op 28 October 1927 uit een viertal geschoten exemplaar, werd door hem gedetermineerd.

Gebied V. Bij Weert zag J. de Haan reeds een voorwerp op 14 September 1926. Ook op 1 April 1928 werd door hem aldaar een exemplaar waargenomen.

122. *Falco tinnunculus tinnunculus* L. — Torenvalk.

Ondanks sneeuw en strenge, langdurige koude bleef een exemplaar in 1928-29 overwinteren te Houthem. — De soort broedt aldaar tot op heden (1930) nog regelmatig in enkele paren, welke on-

gestoord hun jongen grootbrengen.

Ook te Weert is de soort regelmatig broedvogel, o.a. in 1928 en 1929 (J. de Haan).

123. *Falco vespertinus vespertinus* L. — Roodpootvalk.

Tot nu toe waren het exemplaar ♂ ad. van Ell bij Weert in de collectie Beckers alsmede een ♂ in December 1910 bij Loosduinen bemachtigd (Cl. v. Ned. Vogelk. Jaarg. 17. afl. 3. pag. 106) de twee eenigst bekende voorwerpen dezer soort uit Nederland. Zulks is thans niet meer het geval.

In het najaar 1927 heeft een aanzienlijke verplaatsing dezer Oost- en Zuid-Europeesche valkensoort in N.W. richting plaats gehad. Vele exemplaren werden in Duitschland waargenomen of geschoten. Wat ons land betreft, zoo werden de volgende feiten dienaangaande bekend.

Op het landgoed „Meir” te Ossendrecht, N. Brabant, werden een ♀ juv. en een exemplaar, waarvan de sexe niet werd vastgesteld, geschoten op 7 September 1927 (Cl. v. Ned. Vogelk. Jaarg. 17. afl. 3. p. 106). Op 4 September t.v. waren

reeds 3 stuks gezien bij Hindeloopen, Friesland, door den Heer Bosch (Ardea. 1928. XVIII. afl. 1—2. p. 36). Een jong exemplaar werd op 8 September d.a.v. waargenomen te Nieuw Loosdrecht door den Heer J. W. de Marees van Swinderen en C. Gevers Deynoot en vervolgens een ♂ juv. geschoten bij het Naardermeer. Dit exemplaar bevindt zich in „Artis” te Amsterdam (Ardea. 1927. XVI. afl. 2—3. p. 135—136).

Uit Limburg werden mij geen waarnemingen bekend, alhoewel hier zeker exemplaren dezer valkensoort moeten doorgetrokken zijn, gelet op de waarnemingen in N. Brabant en België.

In de Rijnprovincie vlak aan de Limburgsche grens ter hoogte van Roermond, n.l. te Wegberg, werd een exemplaar geschoten op 17 September 1927.

125. *Buteo lagopus lagopus* (Brünn.) — Ruwpootbuizerd.

Deze buizerdsoort verscheen op het einde van 1926 zeer talrijk in de duinen langs de Nederlandse kust. Ook in het binnenland werden exemplaren waargenomen of bemachtigd. Uit Limburg bereikte mij echter slechts één waarneming. Een voorwerp, waarschijnlijk een ♂, werd 9 November 1926 te Jabeek bij Sittard bemachtigd. Ik vond het later ergens opgezet en kon dit kostbaar bewijsstuk gelukkig nog redden.

Terwijl de soort in de kustprovinciën dat jaar zeer talrijk voorkwam, leverde Limburg dus zoo

goed als niets op. Ik geloof niet, dat hier van toeval sprake kan zijn, doch dat deze buizerd zich inderdaad in onze provincie zeldzaam vertoont. Trouwens dit komt overeen met hetgeen van Havre omtrent het voorkomen van den ruwpootbuizerd in België vermeldt, n.l.: „Rare visiteur d'hiver, d'Octobre à mars, certaines années en petit nombre (1922, 1926), souvent absent, s'observe principalement dans le nord-est et l'est du pays (L'O. d. l. F. Belge. p. 233).”

126. *Buteo buteo buteo* (L.) — Buizerd.

Het schijnt, dat deze roofvogel in 1926 in deze provincie heeft gebroed. De Heer P. Knapen, die deze roofvogelsoort zeer goed kent, zag n.l. op 28 Juli van genoemd jaar in het Zwarte Peelken onder Heithuizen (Geb. V) drie jonge buizerden van boom tot boom vliegen, terwijl de beide ouden eerst boven hen bleven cirkelen en daarna hoog in de lucht verdwenen. De Heer Knapen, die de vogels vrij dicht kon naderen, verklaarde mij uitdrukkelijk, dat het buizerden en geen wespddieven waren.

Alhoewel de buizerd des zomers regelmatig in Zuid-Limburg in meerdere exemplaren wordt aangetroffen, waar eenigszins voldoende bosch aanwezig is, zoo is het mij tot nog toe niet meer mogen gelukken het broeden der soort voor dit gebied vast te stellen.

Ofschoon minder op haar plaats in een avifaunistisch overzicht gelijk het onderhavige, zoo komt het mij toch wel interessant voor hier enkele waarnemingen te vermelden omtrent de wijze, waarop

de buizerd zijn voedsel tracht te bemachtigen.

Op 2 April 1927 (W. wind; af en toe betrokken; warm in de zon) zag ik in het Ravensbosch te Houthem (Geb. I) een drietal buizerden in de sparren, welke op de hooge koppen in het bosch aanwezig zijn. Een er van stiet van uit een spar tot drie maal toe mis op volwassen wilde konijnen. Telkens na zoo'n misstoot bleef hij even op den grond zitten om daarna weer naar denzelfden boom terug te vliegen. De konijnen waren hem te vlug af en ontkwamen telkens in hun hollen. Duidelijk kon ik zien, dat in het toevliegen de vogel zijn klauwen tot grijpen gereed naar voren strekte. Zijn stooten geschiedde echter te langzaam. Eigenlijk gezegd is het woord stooten hier niet eens op zijn plaats. Daarvoor was de beweging te langzaam. 't Was meer een half zweven half fladderen, juist alsof een groot stuk bruin papier uit den boom waaide!

Jonge wilde konijnen komen er echter niet zoo goed af. Deze weet onze buizerd wel te verschal-

ken; vooral als ze zich te ver van hun hol af wagen. Een interessante episode maakte Jos. van de Broeck daarbij mede en wel op dezelfde plaats, waar ik voormelde waarneming deed. Op 29 April 1927 zag hij daar het volgende gebeuren.

Een buizerd zit in een eik. Onder hem spelen nabij hun hol eenige jonge wilde konijnen. De roofvogel blijft rustig zitten en neemt schijnbaar niet de minste notitie van hetgeen zich daar-zoo nabij afspeelt. Doet alsof hem de konijnen niet interesseren.

Een volwassen konijn loopt van het hol af onder den eik door een eind de boschhelling op. Ook dit wordt met rust gelaten. Nauwelijks echter volgt een der jonge konijnen denzelfden weg tot op een 15 à 20 meter van het veilige hol af, of de buizerd vliegt op het diertje toe. De vogel stiet niet in volle

vaart, doch zweefde kalm, laag boven den grond naar zijn prooi en greep deze. Volgt een worsteling. De kleine knager weert zich hevig. De roofvogel rolt met zijn prooi over den grond alsof hij aangeschoten is. Het konijntje tracht het beschermende hol te bereiken; kruipt en wringt zich in de richting daarvan, doch de buizerd houdt met zijn sterke klauwen zijn prooi meedoogenloos gevangen.

Dan op eens schieten uit de lucht twee boschkraaien (*Corvus corone corone* L.) onder een nijdig „karr, karr” op den roofvogel neer. Woedend stooten zij op den buizerd, welke aanstonds zijn prooi loslaat en wegvliegt, achtervolgd door de beide kraaien.

Het konijntje verdween, nog vlug loopend en blijkbaar dus nog niet ernstig gewond, in zijn hol.

128. *Circus aeruginosus aeruginosus* (L.) — Bruine Kuikendief.

De bruine kuikendief broedt nog steeds op eenige plaatsen in de Peel. Zoo zag J. de Haan op 9 April 1927 een exemplaar nabij Weert, dat bezig was aan den bouw van zijn nest. Begin Juli d.a.v.

werd ter plaatse nog een nest met 2 jongen gevonden.

Volgens P. Knapen broedde de soort in 1927 onder Heithuizen in een met riet begroeide diepe plas.

129. *Circus pygargus* (L.) — Aschgrauwe Kuikendief.

Deze soort blijft een regelmatige broedvogel in de Peel, vooral onder Nederweert en Meijel. Jammer genoeg worden de broedsels nog al eens door heidebrand (1929, Meijel) of hoog water (1927, ibidem), verwoest.

P. Knapen vond 3 Juni 1926 te Nederweert een nest met 4 jongen, welke door hem geringd werden. Op 9 Juli 1927 vond hij te Meijel nog 2 nesten met jongen der soort, welke eveneens door hem geringd werden. Een der nesten ging echter door hoog water ten gronde. Uit het andere nest, dat 3 jongen bevatte, werd een der geringde exemplaren (No. 40950) blijkens mededeeling van Prof. van Oort te Leiden, den 28 Augustus 1928 geschoten nabij het dorpje Amblainville, Dép. Oise, Frankrijk. Vermoedelijk bevond deze vogel zich daar reeds op den najaarstrek.

Ook in 1928 (1 Juli) vond Knapen onder Meijel wederom een nest met jongen dezer soort, welke eveneens geringd werden.

In 1929 mislukten echter 2 broedsels ter plaatse tengevolge van het afbranden der heide.

Op p. 104 mijner Avifauna maakte ik melding van een door P. Knapen vnd. gedane waarneming, dat een ♂ dezer kuikendiefsoort er 2 ♀♀ op.

na hield. Eenzelfde waarneming deed hij te Meijel in 1929. Ook toen was één ♂ aanwezig, dat tegelijkertijd 2 afzonderlijk broedende ♀♀ verzorgde.

Bigamie is bij roofvogels, alhoewel zeldzaam, toch meer waargenomen. F. C. R. Jourdain vermeldt in het Decembern timer 1925 van British Birds, dat in twee hem bekende gevallen de sperwer, *Accipiter nisus*, in bigamie leefde en wel telkens met gebruikmaking van hetzelfde nest, in hetwelke de beide ♀♀ in het eene geval op 8 en in het andere op 10 eieren broedden.

Uit de literatuur vermeldt hij tevens nog twee gevallen, in welke de aschgrauwe kuikendief, *Circus pygargus*, en de blauwe kuikendief, *Circus cyaneus*, twee ♀♀ hadden, welke echter (gelijk in de door Knapen waargenomen gevallen) op verschillende nesten broedden (vergel. v. Boxberger. Beiträge z. Fortpfl. Biol. d. Vögel. Jahrg. 2. Januar 1926. No. 1. p. 18).

Ten slotte zij nog vermeld, dat zich in de collectie Nillesen een exemplaar van de donkerbruine variëteit dezer soort bevindt. De vogel is geheel donker-chocoladekleurig bruin en werd te Panningen (Geb. V) geschoten in Augustus 1919 of 1920.

130. *Circus cyaneus* (L.) — Blauwe Kuikendief.

Vermeldde ik in mijn Avifauna p. 104, dat het broeden der soort in Limburg nog niet met zekerheid was vastgesteld, thans bestaat dienaangaande geen twijfel meer. Een der door P. Knapen in Juni 1925 te Meijel geringde jongen (cf. Avifauna v. Limburg, p. 105) van wat hij voor den blauwen kuikendief hield, werd volgens mededeeling van Prof. van Oort te Leiden, dood gevonden in April 1926 te Stettin, Mecklenburg, Duitsch-

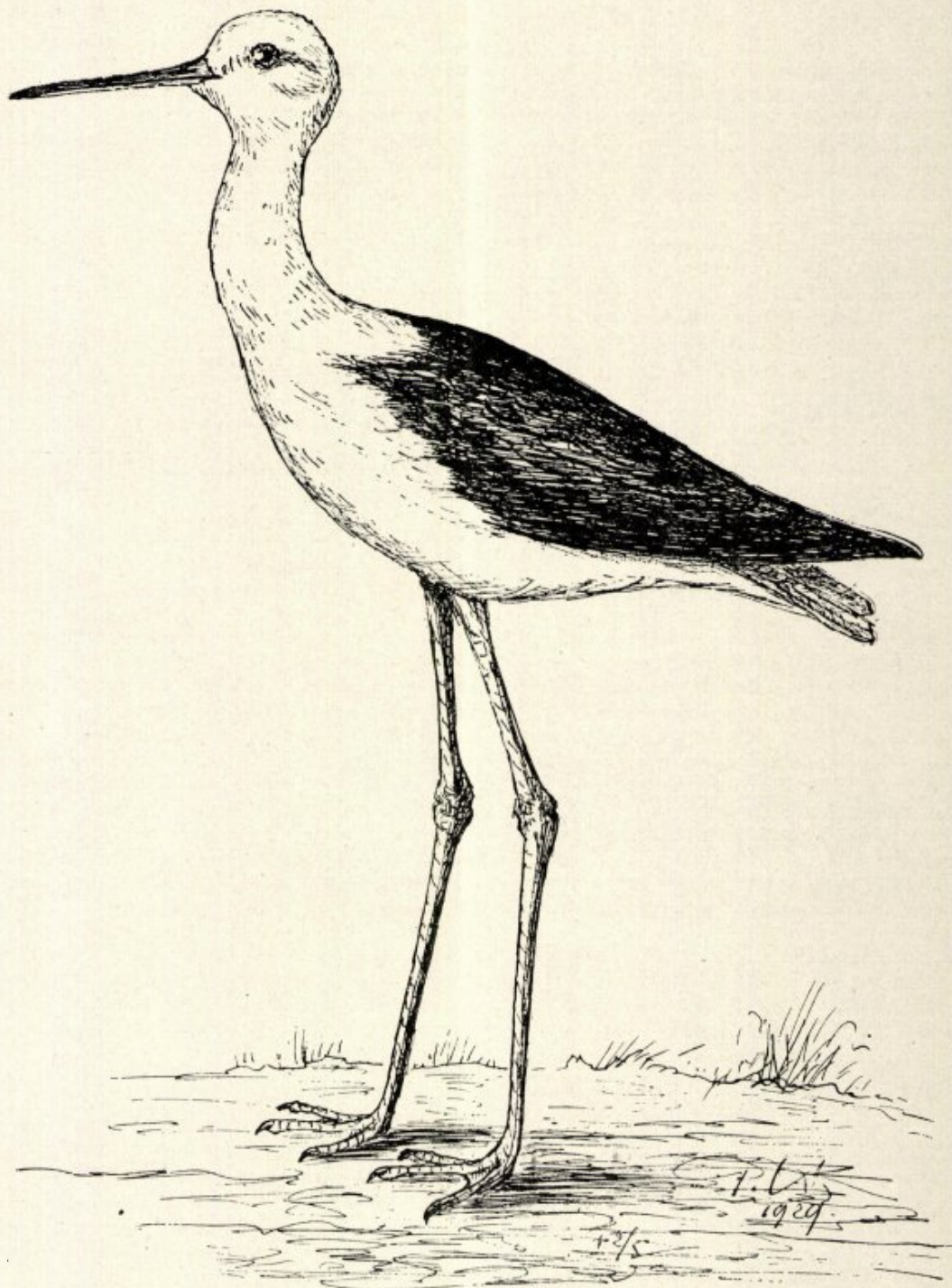
land (ring No. 40942). Een half vergane poot met ring en een staartpen werden Prof. van Oort van daar toegezonden en door hem met zekerheid als van *cyaneus* afkomstig gedetermineerd. Dat Knapen's waarneming dus juist was, staat hierdoor vast.

In den zomer van 1927 vond hij ter plaatse wederom een nest dezer soort, dat echter door hoog water verstoord werd terwijl in 1929 een heide-

brand oorzaak was, dat wederom een nest vernietigd werd. De vogels schijnen echter ondanks alle tegenslag aan den eenmaal gekozen broedplaats hardnekkig vast te houden want ook in den zomer van 1930 was wederom een broedpaar ter plaatse

aanwezig. Een nest werd evenwel niet gevonden. (P. Knapen).

In België zijn thans van dezen roofvogel geen broedplaatsen met zekerheid meer bekend (van Havre. L'Od. l. F. Belge. p. 236).

Avifauna Nr 202a *Himantopus himantopus himantopus* (L.) — Steltkluit $\pm \frac{1}{3}$ Nat. grootte.

131. *Accipiter gentilis gallinarum* (Brehm) — H a v i k.

In den winter en voorjaar wordt de soort in Zuid-Limburg (Geb. I) nog al eens waargenomen. Zoo zag J. Knols op 5 Maart 1927 nabij het Rots-park in de omgeving van Valkenburg een exemplaar, dat een tamme duif vervolgde in de richting van het stadje.

Op 8 Februari 1926 werd een ♂ juv. bemachtigd

te Nyswiller. Dit stuk doet denken aan den nominatvorm *gentilis*, althans ik vond het geen typisch exemplaar voor *gallinarum*.

Ten slotte werd een ♂ ad. in October 1925 bemachtigd bij Gennep (Geb. IV).. Dit stuk bevindt zich thans in de collectie Nillesen te Maastricht.

134. *Milvus milvus milvus* (L.) — W o u w.

De Heer E. Knorr te Erkelenz (Rhl.) deelde mij omtrent het voorkomen van de wouw op Limburgsch gebied het navolgende schriftelijk mede: „*Milvus milvus milvus* (L.) zog am 25. X. 25 aus „der Tevener Heide weiter über Heerle(n) (Geb. „I) (Beobachtung mit Dr. Neubaur — Bonn) 20 „M. hoch; am 29. X. 25 ziehende Gabelweihe

„vom Schwalmthal aus über Herkenboscher Heide „(4—500 M. hoch) (Geb. III).”

Deze waarneming van twee bekende ornithologen uit het Rijnland, versterken de juistheid der waarnemingen betreffende deze soort van Pater Riotte en H. Vallen; reeds vermeld in mijn Avifauna.

EINE NEUE BLATTLAUS-ART VON JAVA

Trichosiphum vandergooti nov. spec.

door

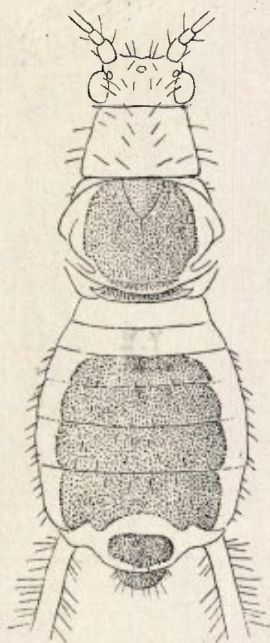
Dr. C. J. H. Franssen.

Herr Dr. Kalshoven brachtte mir, von einer Reise nach Ost-Java zurückkommend, einige geflügelte Blattläuse mit. Ich stellte bei näherer Untersuchung fest, dass es sich um eine neue *Trichosiphum*-Art handelt.

Geflügeltes vivipares Weibchen.

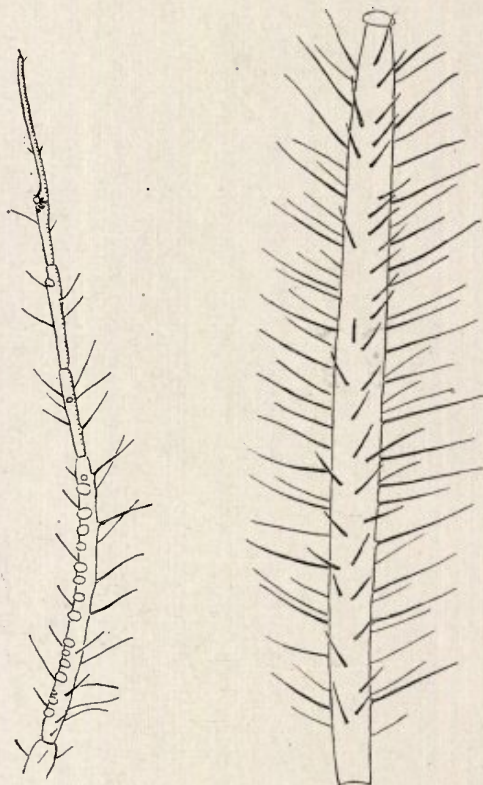
Beispiele einiger Körpermasse:

Länge des Körpers	2,45 m.M.
Breite des Körpers	0,96 m.M.
Länge der Fühler	1,66 m.M.
Länge der Siphunculi	1,83 m.M.
Flügelspannung	6,20 m.M.
Länge der Cauda	0,07 m.M.

Trichosiphum vandergooti n. sp.
Rückenseite. Vergr. 30 X.

Die Blattlaus wurde auf einem jungen Bäumchen von *Meliosma ferruginea* Bl. gefunden und zwar in der Nähe von Ranoe Daroeng auf der südlichen Halde des Smeroes im Urwald, 800 Meter über dem Meeresspiegel.

Trichosiphum vandergooti n. sp.
Links Fühler. Vergr. 76 X. Rechts Siphunculus. Vergr. 76 X.